

Назарова І.Я. Основні етапи балансового узагальнення при об'єднанні підприємств / І.Я. Назарова // Національна економіка: наукові підходи та освітні пріоритети / Матеріали науково-практичної інтернет -конференції, 18 квітня 2013 р. – Чортків: ФОП Атаманчук В.В., 2013. – С. 87-89.

ОСНОВНІ ЕТАПИ БАЛАНСОВОГО УЗАГАЛЬНЕННЯ ПРИ ОБ'ЄДНАННІ ПІДПРИЄМСТВ

к. е. н., старший викладач Назарова Ірина Ярославівна
Тернопільський національний економічний університет

Балансове узагальнення постійно супроводжує обліковий процес, є його органічною складовою. Теоретично новий бухгалтерський баланс можна скласти після будь-якої з господарських операцій на підприємстві, а особливо він необхідний у час реорганізаційних перетворень, адже невід'ємною умовою будь-яких реорганізаційних заходів на підприємстві є розкриття інформації про активи, капітал та зобов'язання.

Питанням балансового узагальнення операцій, пов'язаних з реорганізацією підприємств присвячені праці провідних зарубіжних вчених: Глена А.Велша, Деніела Г.Шорта, М.Ван Бреди, Б.Нідлза, Д.Колдуелла, Є.Сіверса, В.Стоцького, Я.Соколова, С.Хендріксена. Проте у вітчизняній обліковій науці цим питання приділяється недостатня увага і тому дане питання потребує подальшого дослідження.

Метою даної статті є розкриття порядку балансового узагальнення інформації на різних етапах реорганізації підприємства.

Балансове узагальнення є невід'ємним атрибутом діяльності підприємств і особлива роль йому відведена у час реорганізаційних перемін на підприємстві (складання вступного, передавального, розподільчого, об'єднувального, приватизаційного і, нарешті, консолідованого балансів). Треба погодитись з тими вченими, які відносять балансове узагальнення до найважливіших облікових процедур, вважають баланс не лише формою фінансової звітності, але й дуже важливим елементом методу бухгалтерського обліку. Такої думки

дотримується значна кількість провідних зарубіжних та вітчизняних вчених різних поколінь, насамперед М.Блатов, Є. Сіверс, В. Стоцький, Я. Соколов [1, с.277], які переконані, що система подвійного запису уже сама собою ґрунтується на балансовому узагальненні. Невід’ємним елементом облікового процесу вважав балансове узагальнення Й. Шерр [2, с. 55-56]. До прихильників цієї теорії слід віднести також сучасних вітчизняних вчених В.В. Сопка, П.Я. Хомина, В.Г.Швеця.

Як вже зазначалося, немаловажну роль відіграє балансове узагальнення при реорганізації підприємств, коли для одних підприємств (які перестають функціонувати) складаються заключні баланси, для правонаступників – вступні, оформляються також передавальні, об’єднувальні, розподільчі та інші види балансів. Тому в процесі реорганізації необхідно чітко визначити основні етапи її проведення. На наш погляд, уся процедура балансового узагальнення реорганізації шляхом об’єднання підприємств повинна включати наступні етапи, подані на рис. 1: попередній, підготовчий, реєстраційний і заключний.

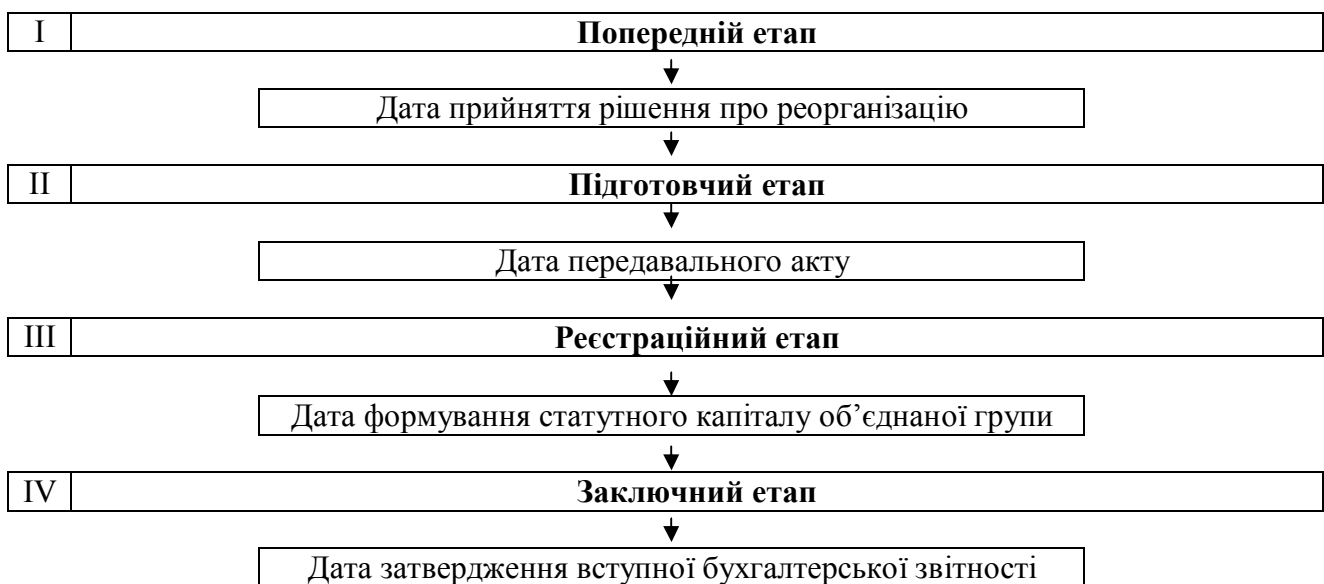

Рис 1. Етапи балансового узагальнення операції з об’єднання підприємств

На попередньому етапі здійснюється вивчення і аналіз балансу і звітності суб’єктів з метою встановлення доцільності і можливості проведення

реорганізації, вибору оптимальних форм їх об'єднання. Цей етап завершується проведенням загальних зборів власників підприємств і прийняття рішення про об'єднання суб'єктів.

На підготовчому етапі проводиться ряд необхідних організаційних заходів, що передують реорганізації:

- викуп у акціонерів (учасників) акцій, часток у зв'язку з їх виходом зі складу засновників;
- повідомлення податкових та соціальних органів, кредиторів про прийняте рішення щодо об'єднання і взаємозвірка розрахунків;
- погашення кредиторської заборгованості або прийняття зобов'язань щодо правонаступництва;
- інвентаризація майна і зобов'язань суб'єктів, що об'єднуються, яка проводиться на дату, що наближена до моменту складання передавального акта;
- складання на підставі заключних балансів суб'єктів передавального акта, у якому зазначаються поіменно майно, що передається з метою об'єднання, визначаються статті, які підлягають взаємному виключенню (елімінуванню).

Даний етап завершується затвердженням передавального акта. У даному документі зазначається поіменно майно та зобов'язання, що передаються з метою об'єднання, визначаються статті, які підлягають взаємному виключенню (елімінуванню).

Реєстраційний етап включає подання документів в реєстраційні органи з визначенням складу власників та їх часток у статутному капіталі. Водночас з іншими документами до органів державної реєстрації, відповідно до вимог ст. 107 Цивільного кодексу України, подаються нотаріально завірені передавальні баланси суб'єктів, що підлягають приєднанню, злиттю. Окрім того, усі матеріальні та нематеріальні активи потрібно оформити актами передачі майна, з непогашеними зобов'язаннями має бути вирішене питання щодо правонаступництва.

Заключний етап починається з моменту державної реєстрації новоутвореного суб'єкта – правонаступника групи підприємств, що об'єднуються. На підставі заключних балансів групи, передавальних актів складається вступний баланс підприємства- правонаступника, дані якого служать відправною точкою для організації обліку і складання звітності новоутвореного суб'єкта. Якщо у результаті об'єднання передбачено приєднання одного суб'єкта до іншого, то вступний баланс реорганізованого суб'єкта формується на підставі даних обліку і звітності основного підприємства із врахуванням відповідних статей та показників звітності суб'єктів, що приєднуються до нього.

Сума статутного капіталу у вступному балансі зазвичай встановлюється на рівні сумарного капіталу усіх учасників об'єднання. Якщо мали місце взаємні інвестиції між учасниками до їх об'єднання, вони повинні бути виключені.

Висновки. Об'єднання підприємств супроводжується балансовим узагальненням облікової інформації на різних його етапах: попередньому – здійснюється оцінка доцільності об'єднання на підставі балансів та іншої звітності окремих суб'єктів; підготовчому – складаються уточнені заключні баланси суб'єктів, що підлягають об'єднанню; реєстраційному – на підставі узагальненої балансової інформації визначаються розміри статутного капіталу правонаступника об'єднуваної групи; заключному – формується вступний баланс правонаступника групи.

Література

1. Соколов Я.В. Основы теории бухгалтерского учета / Я.В. Соколов. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 496 с.
2. Шерр Й. Б. Бухгалтерия и баланс / Й.Б. Шерр – М.: Финансы и статистика, 1926. – 575 с.